

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER:
szombaton és egyes rend-
kívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (város-
háza, földszint 7. sz. lde
küldendők a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hírde-
lések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

== Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS. ==

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Közigazgatási bizottsági ülés.

Debreczen város közigazgatási bizottsága csütörtökön délután 3 órakor tartotta ülését *Domahidy Elemér* főispán elnöklete alatt. Az ülésen a szakelőadók terjesztették elő rendes havi jelentéseiket.

Az ülésen jelen voltak a főispán elnöklete alatt: Kovács József polgármester, Körner Adolf főjegyző, Roncsik Lajos árvászéki elnök, dr. Tüdös Kálmán tiszti főorvos, dr. Magoss György tiszti főügyész, Ternovszky Alajos pénzügyigazgató helyett Nagy József pénzügyigazgató-helyettes, Csánky Viktor tanfelügyelő, Puskás Kálmán főmérnök az államépítészeti hivatal képviselőjében, dr. Bacsó Dezső, Márk Endre, Tóth István, Rickl Antal és Vass Károly aljegyző.

Körner Adolf főjegyző terjesztette elő a polgármesteri jelentést, amely szerint letartóztattak 263 embert, eltoloncoltak és kiutasítottak 138 egyént. Kiadott a rendőrség 44 iparengedélyt, 185 darab munkakönyvet. A fősorozás augusztus 12-től 19-ig volt. Besoroztak 365 helybeli, 58 idegen illetőségű ifjút.

Csánky Viktor kir. tanácsos tanfelügyelő bejelentette, hogy a kultuszminiszter a tanítói árvaházba 23 tanító-árvát vett föl s többet a kecskeméti árvaházból tanulmányaik folytatására ide áthelyezett, viszont 64-et visszahelyezett Kecskemétre Heiner Mária kecskeméti és Rác Teréz debreceni segéd-árványokat kölcsönösen áthelyezte.

Bejelentette még, hogy jóváhagyta Vadon Benjámint iparosanonciskolai rajztanár megválasztását. Végül több személyi ügyről tett még jelentést.

Nagy József pénzügyigazgató-helyettes jelentése szerint augusztus havában befolyt állami adóban 382,457 korona 90 fill., hadmentességi díjban 896 korona 41 fillér, bélyegjövődékben 72,035 korona 53 fillér, díjjövődékben 212,161 korona 60 fillér, határvámjövődékben 24,292 korona 97 fillér, fogyasztási és italdobban 27,083 korona 33 fillér. Fizetési halasztást 103 esetben adtak.

Reitz János kir. főállatorvos jelentése szerint veszettség lépett föl az V., a sertésvész II. és IX. körzetben. Az országos vásáron egy takonykóros lovat találtak, amelyet kiirtottak. Sertésvész van ez idő szerint az I., II., VI., VIII., IX. körzetben.

Az ülés végén Aczél Géza főmérnök referált még építési ügyeket és felelőzéseket.

Dr. Tüdös Kálmán főorvos jelentése szerint a közegészségügyi viszonyok javulást mutattak, a halálesetek száma 233-ról 177-re csökkent, a hevenyrágályos esetek száma is apadt 83-ról 61-re. De a javulás csak látszólagos, mert a hasihagymáz fokozatos terjedése komoly aggodalomra ad okot. Előfordult roncsoló toroklob 5, vörheny 1, számarhurut 18, kanyaró 3, járványos fültömirigylob 2, hasihagymáz 22, trachoma 7, bányahimlő 2 esetben. Halálos végű volt 4 tifusz, 1 vörheny, 1 számarhurut. Igen sok gyermeknél bélhurut fordult elő. A piacvizsgálat rendszeresen folyt.

Különös figyelmet érdemel a hasihagymáz terjedése. A jelen alkalommal is úgy, amint már többször megállapítható volt, hogy a betegség mindig a kültelken kezdődik, mintegy veszedelmes gyűrű, lassanként körülövezi a várost és csak később halad a belső városrész felé. A folyó évben a tavasszal előfordult négy bizonytalan eset után az első eset június hó 21-én fordult elő a Kösülyszegen; a második július 2-án a Kerekes-telepen, a harmadik július hó 8-án a Csapókertben, tehát egy-

mástól ugyan távol fekvő helyeken. A negyedik már a Piac-utcán. Az 5-ik, 6-ik, 7-ik és 8-ik ismét kültelkeken, nevezetesen a lovassági laktanyában, az Emerich-telepen és a Libakertben és így tovább. Junius 21. óta szeptember 3-ig összesen 36 eset fordult elő, közülök 27 kültelki és 9 beltelki. A belvárosra majd ezután kerül a sor.

Ez a jellege a hagymáz terjedésének már több ízben meg volt állapítható, de talán soha oly félreismerhetetlenül, mint éppen most. És ezen jelenség okát nem is nehéz megtalálni. Míg a belvárosban a műveltebb néprétegek között 3 orvos és aránylag nagyobb számú rendőrség teljesíti a szolgálatot és ellenőröködi a piac- és köztisztaság felett, addig az óriási kiterjedésű, mintegy 38,000-nyi, a kultúra legalacsonyabb fokán álló, földhözragadt szegény népség részére egyetlenegy orvosunk, közrendészetről pedig legalább az egészségügyi szolgálatot illetőleg, alig lehet beszélni. Természetes, hogy a tudatlan, nyomorgó néptömegek között úti föl a fejét legelőször a ragály s csak mikor már itt elterjed, akkor jön, behurcolás útján a város belső részeibe. Ugyancsak e terület lakói között pusztít legnagyobb mértékben a gyermekek nyári bélhurutja. E betegségben elhalt a belvárosban augusztus folyamán 14, a kültelkeken pedig 28 gyermek, tehát éppen kétszer annyi. Kétségtelenül világos előttem, hogy e bajon csupán a kültelkeken lakók népnevelési viszonyainak javulásával és az egészségügyi szolgálat megfelelő rendezésével lehet segíteni. Egyformán szükséges mind a kettő, mert ma már tisztában van vele minden gondolkodó ember, hogy a közegészségügy elsősorban népnevelési kérdés. Az egészségügyi szolgálat újra szervezését illetőleg bőven megindokolt részletes előterjesztést nyújtottam már be.

Kéri ezek alapján előterjesztése sürgős tárgyalását s a tanács utasítását a kültelkeken iskolák felállítására.

A közigazgatási bizottság kimondta, hogy megállapítja:

a város kültelki részeinek egészségügyi ellátása annyira tarthatatlan, hogy ott járványos betegségek fellépésére és terjedésére állandóan meg van az alkalom. Ezért megkeresi a városi tanácsot, a főorvosnak az egészségügyi szolgálat rendezésére vonatkozó régebben beadott javaslatát haldéktalanul vegye tárgyalás alá. Hasonlóképpen megkeresi a tanácsot, hogy miután a közegészségügy javulása csupán a népnevelés beható fejlesztésével kapcsolatosan várható, tegye meg az intézkedéseket a kültelkeknek megfelelő számú népiskolákkal való ellátása iránt.

A Debreczen—Szilágysági vasut.

Gerstner, Megyeri és Szunyogh építővállalkozó mérnökök a kiépítendő Debreczeni—Szilágysági vasut ügyében a következő beadványt intéztek Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságához.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Alulírott, a tervezett nagyléta—székelyhidi helyi érdekű vasut mentén érdekelt községek közönsége azzal a tiszteletteljes kérelemmel járulunk a Tekintetes Törvényhatósági Bizottság elé, hogy a vasut kiépítését 50,000 korona törzsrészevény hozzájárulás kiegészítésének megszavazása által lehetővé tenni méltóztassék.

A folyó hó 3-án megtartott vasutengedélyezési tárgyaláson ugyanis az tünt ki, hogy a tervezett helyi érdekű vasut törzsrészvénytőkéjéből 63,200 korona még fedezetlen, míg az engedélyezéssel egybefüggő többi kérdések teljesen rendben elintéztettek. E szerint a vasut építésének megkezdése most már kizárólag azon mulik, hogy e hiányzó törzsrészvény tőke beszereztessek.

Mi a magunk részéről már mindnyájan kimutattuk áldozatkészségünket, amikor olyan összegeket szavaztunk meg a vasut céljaira, amelyet a felsőbb hatósági jóváhagyás kockázatása nélkül egyáltalán lehetséges volt. A még hiányzó összeg pótlására a magunk erejéből már képtelenek vagyunk s a Tekintetes Törvényhatóságot kell kérnünk, mint aki eddig nagy áldozatkészséggel lehetővé tette, hogy a vasut ügye dülőre juthatott, hogy tegye lehetővé a vasut kiépítését is.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Tizenhárom évig állott mozdulatlanul vasutunk ügye ugy Debreczen városának, mint községeink közönségének nagy kárára. Most, hogy végre a megvalósulás stádiumába lép a vasut ügye, csak abban lehet reményünk, hogy Debreczen városa segít át bennünket ezen utolsó akadályon s mély tisztelettel megújítjuk közös érdekünkre való hivatkozással azon kérelmünket, hogy a nagyléta—székelyhidi helyi érdekű vasut kiépítését a kiegészítésül szolgáló 50,000 korona törzsrészvény hozzájárulás megszavazása által lehetővé tenni s ezáltal Debreczen városához való viszonyunkat még bensőbbé tenni méltóztassék.

A Tekintetes Törvényhatósági Bizottság iránt, Debreczen, 1912. évi szeptember hó 2-án, mély tisztelettel

Nagyléta község nevében: Nagy Dániel s. k. főjegyző.
Holló István s. k. főjegyző.

Kokad község nevében: Klotz Lajos s. k. jegyző.
Tóth Lajos s. k. biró.

Álmosd község nevében: Nagy Emil s. k. jegyző.
Bihari Imre s. k. biró.

Székelyhid község nevében: Fándly József s. k. jegyző
Tóháti János s. k. biró.

Levéltárosok országos értekezlete.

Az ország összes törvényhatóságainak fő- és allevéltárosai f. hó 5-ikén tartották meg országos értekezletüket Budapesten Koncz Ákos th. tanácsnok, főlevéltáros elnökelete alatt. Az értekezletre 69 törvényhatósági levéltáros jelentkezett, kiknek nagyrésze meg is jelent. Az értekezlet az elnök ajánlatára társelnökül Popovics Sebő zombori főlevéltárost, th. főjegyzét választotta meg, aki jelezvén az értekezlet célját, felkérte előbb Koncz Ákos, azután Molnár Mihály főlevéltárosokat a napirend előadására. Az elmondottak nyomán az értekezlet elhatározta, hogy az összes levéltárosok nevében feliratban kéri a belügyminiszter urat és az összes országgyűlési képviselőket sérelmeik orvoslására, kifejtvén, hogy méltánytalan dolog a főlevéltárosokat és allevéltárosokat a IX., illetve a X. fizető osztályba sorolni akkor, midőn mig ezeknek 80%-a egyetemi és akadémiai képzettséggel bir, valamennyi szakvizsgát tett, legtöbbje neves író, addig a négy polgári vagy négy gimnáziumi osztályt végzett állások betöltői a VII. fizető osztályba is eljuthatnak.

Az értekezlet ezen alkalommal kimondta, hogy megalakítja a levéltárosok országos egyesületét és az alapszabályok kidolgozására Koncz Ákos debreczeni, Popovics Sebő zombori, Molnár Mihály hódmezővásárhelyi, dr. Alapi

Gyula komáromi és Miskolczi Simon János nógrávrégi főlevéltárosokat bizta meg. Ugyancsak az értekezlet megindítja a levéltárosok hivatalos értesítőjét, melynek szerkesztésével Koncz Ákos főlevéltárost bizta meg. Három óráig tartó beható vita után Popovics Sebő zombori főlevéltáros, th. főjegyző az értekezlet nevében köszönetet mondott Koncz Ákos és Molnár Mihály főlevéltárosoknak, akik éveken át dolgoznak a levéltárosi kar helyzetének a javításán. Az értekezlet után tartott barátságos összejövetel kimondotta, hogy a vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városok főlevéltárosai évenként különböző városokban összejönnek a kartársi érület fentartására és a felmerülő ügyek megbeszélésére.

Körrendelet.

Debreczen sz. kir. város közönségének.

Felmerült esetből kifolyólag tudomásulvétel és mihez tartás, valamint azonnali szabályszerű közhirrététel végett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ural egyetértőleg közlöm, hogy azok az egyéves önkéntesjelöltek, kik abban a reményben, hogy az idei fősorozásnak folyó évi szeptember hó 1-től folyó évi október hó 5-ig terjedő időszaka alatt besoroztatnak és egyévi tényleges szolgálatukat folyó évi október hó 10-én megkezdik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium fenhatósága alá tartozó főiskolákba a rendes beiratkozási idő alatt be nem iratkoznak, abban az esetben, ha be nem soroztatnak és felsőbb tanulmányaikat az 1912—13. tanév első felében megkezdni, illetőleg folytatni óhajtják: valamely főiskolába leendő felvételükért az utólagos beiratkozásra a fennálló szabályokban kitűzött határidőig engedélyt nyerhetnek, ha állittatásuk után ezonnal folyamodnak.

Az ez iránti kérvényhez a járási tisztviselő (főszolgabíró, polgármester) által díjtalanul kiállított és a sorozóbizottság elé történt állittatást, annak napját, visszahelyeztetést, illetve fegyverképtelenséget igazoló s 2 K bélyeggel ellátott bizonyítvány csatolandó.

Azok az egyévi önkéntesek, akik a folyó évi fősorozás tartama alatt, de még állittatásuk előtt valamely főiskolába beiratkoztak és ennek megtörténte után történt besoroztatásuk következtében egyévi tényleges szolgálatukat folyó évi október hó 10-én megkezdni óhajtják, tandijuknak visszafizetéseért az illető főiskola tanulmányi és tandíj-szabályzata értelmében folyamodhatnak.

Egyidejűleg megjegyzem, hogy az egyévi tényleges szolgálatnak elhalasztása a véderőről szóló 1912. évi XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kibocsátott utasítás I. Rész. 91. §. 3. ontja értelmében az egyévi önkéntesi kedvezmény iránt a sorozóbizottsághoz benyújtandó kérvényben kérelmezhető. A besorozás megtörténte után pedig a szóban forgó halasztás iránti kérvények az illetékes kiegészítési kerületi (vagy honvéd kiegészítő) parancsnoksághoz nyújtandók be.

A jégüzés viharágyukkal.

Az ókori történelemből tudjuk, hogy már a régi népek is igyekeztek áldozatokkal és imádsággal a viharok veszedelmét házuk tájékáról és kertjeikről elhárítani. A trákok tovább mentek, ők nyilaikkal lövöldöztek az ég felé nagy merészségükben és rá akartak ijeszteni a felsőbb hatalmakra. Ős idők óta szokásos továbbá világszerte, — amely szokás sok helyen, így nálunk is, még ma sem

tűnt el — vihar közeledte alkalmával a harangokat megkongatni, mert a néphit azt tartja, hogy a harangok által előidézett légmozgás elüzi a felhőket, vagy megzavarja azt a légköri állapotot, mely a jég képződéséhez szükséges. Egy stájer falu lakosai is azt követelték felvilágosodott, tudós papjuktól, hogy veszély esetén huzassa meg a harangokat. Akkor a pap a következőket tette: Felinvitálta a toronyba a falu előljáróságát és miközben teljes erővel kongatta a harangokat, a közelben egy égő gyertyát tartott. A harangok által okozott légmozgás alig lendítette meg a gyertya lángját, arról pedig szó sem volt, hogy a lángot el tudta volna oltani. Persze nagyot bámult a falu esze, a tisztelt előljáróság és egy tanulással gazdagabban tért vissza mindennapi munkájához. Belátta, hogy csalfa képzelődés volt, mintha a harang szava el tudná kergetni a nagy magasságban és távolságban tovairamló viharfelhőket.

Katonáék meg nagyra vannak durrogó ágyuikkal. Nem egy hadvezérről és fejedelemről tudunk, akik teljes bizonyossággal állították, hogy az ágyudörgés elüzi a felhőket és szép, tiszta időt varázsol elő; vagy úgy megrázkódtatja a felhőket, hogy rögtön záporosó szakad alá. A mi királyunk személyéhez is a „Kaiserwetter“ fogalmát fűzi az osztrák nép, azaz azt állítja, hogy ahol ő felsége katonai gyakorlatot tart és nagyszámu ágyu dörög, ott kiderül az ég. Hogy ez is csak jámbor hit és képzelődés, az a következőkből ki fog tűnni.

Az ágyukból való lövöldözésnek a gigantikus erővel és óriási tömegben tovaszárguló felhőkre több okból nem lehet semminemű hatása. Először is minden tüzer tudja, hogy az ágyucsövet csak bizonyos hegyesszög alatt lehet beállítani, merőlegesen beállítható ágyucsövek egyáltalában nem léteznek, ilyeneket külön kellene szerkeszteni; és így csak igen nagy távolságról éri a puskaporgáz által megmozgatott levegő a felhőt, ha ugyan egyáltalában elérhetné. De figyelembe kell továbbá venni, hogy az ágyuból kitóduló levegő kupalakban hamar szétterül, nemkülönben azt, hogy energiája hamar elfogy a külső levegő, pláne a szél ellenállásával szemben, úgyhogy mire felhőszétválasztó hatását ki kellene fejtenie, energiája már a nullával egyenlő.

Ezt belátta Stiger Albert windischfreistrizti (stájer) polgármester és külön a jégfelhők elüzésére szolgáló viharágyukat szerkesztett. Ezek szerkezetének lényege az, hogy a patron elsütése alkalmával a merőlegesen felállított és a földben megerősített fordított csonka kup alakú cső alsó részében légörvénygyűrű képződik, amely még a csőből kihatóva sem oszlik szét, hanem tekintélyes magasságba hatol föl.

Stiger telepe igen magas fekvésű és a szőlőterület aránylag kicsi, azért ő joggal hihette, hogy ágyuinak légörvénygyűrűje elüzi a vészes felhőket és el képes azokat terelni utjokból másfelé. Szóval el tudja harítani a jégcsapást városa szőlőiről. Stiger tapasztalatát több szaklapban közölte és neki sikerült nemcsak élénk érdeklődést e kérdés iránt kelteni, hanem az emberiség rögtön a legvérmesebb reményeket is táplálta: küzdeni tud az elemek ellen, meg tudja fordítani a világ sorát, parancsol az égi hatalmaknak stb.!

Franciaország, Olaszország, majd Ausztria és Németország, sőt Oroszország, végül Magyarország is fölszerelte magát viharágyukkal, különösen miután három nemzetközi viharágyuzási kongresszus kimondta, hogy e szörnyetegek hatása feltétlen biztos. Az egész világról beszámoltak bámulatos sikerekről. Itt azonban rögtön meg kell jegyeznünk, hogy ezen a három nemzetközi viharágyuzási kongresszuson javarészt laikusok vettek részt, akik persze a szót vitték, a tudósokra, meteorológusokra nem is hederítettek, alig is akarták véleményüket meghallgatni. Maga a tapasztalat, a siker, a fényes eredmény beszél, azt mondták. A tudósok ilyenformán kénytelenek voltak háttérbe szorulni és teljes készütséggel megindított kísérleteiket szép csendben tovább folytatni.

Mikor már, mondhatni, az egész világ meteorológusai és tüzerisztjei a kellő gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeztek, Grázban egy tisztán szakemberekből álló 4-ik viharágyuzási kongresszust rendeztek, amelyen föltárták sok évtized meteorológiai adatait és tapasztalatait és megállapították a következőket:

1. A legtökéletesebb szerkezetű viharágyu légörvénygyűrűje legfeljebb 600 méter magasságra emelkedik és akkor energiája már teljesen elenyészik; míg a jégfelhők ritkán képződnek vagy szállnak 2000 méter magasságon alul, az 1200 méter magasságban tovairamló jégfelhők egészen kivételesek.

2. Senkisésem képes a jégfelhőt megismerni, sem tudós, sem gyakorlati ember; a jégfelhőnek semminemű különös ismérve nincs. Így hát sokszor lövöldöztünk oly felhőkre, amelyekben egy szem jég sem volt és mégis azt képzeljük, hogy elűztük a jeget.

3. A tudománynak százféle teóriája van a jég képződésére vonatkozólag, azonban eddig még semmi biztos, pozitív dolgot nem tud. A gyakorlat persze annál kevésbbé.

4. Még szilárd akadály, tehát egy nagy hegy sem képes a viharfelhőket eltéríteni eredeti irányukból, mert amikor a felhő átsap a hegyen, előbbi irányában folytatja az utját.

5. A jég többnyire pászttánsan jelentkezik, t. i. a jégfelhők nem vonulnak fel mindig egy kompakt tömegben, hanem szétágaznak többfelé is és így egyes ágaik között üres helyek, területek képződnek, amiknek keletkezését persze a jámbor halandó a viharágyuk hatásának tulajdonítja.

Ezek a megállapítások a kormányokat, egyesületeket és a gazdákat gondolkodóba ejtették. Rájöttek, hogy csak jámbor és ártatlan játék volt az, amit az égi hatalmakkal szemben viharágyuikkal üztek. És bár egyes fanatikusok még ma is durrogatnak, a hivatalos világ régen, már 6—8 évvel leszereltette az összes viharágyukat. Olaszországban, a Pó völgyében 15,000 viharágyu tátongott fenyegetően az ég felé. Ma már egy síncs. Franciaország is erősen megvédte szőlőplántáit a jég ellen. Ma azonban már csak rakétákkal lövöldöz, a viharágyukkal javarészt szintén felhagyott. Hasonlóan cselekedett Németország, Ausztria és Magyarország is. De maga Singer sem beszél már világraszóló találmányáról.

A valóság tehát az, hogy viharágyukkal képzett és a dolognak utána járó ember — különösen gazda — komolyan már egyáltalában nem foglalkozik. Haszontalan pénzkidobás az egész. Tudjuk, hogy nálunk is van még egy pár nagyobb földesur, akiknek imponál a viharágyuk szava (különösen ünnepélyes alkalmakkor) és akik vagyunk és erejük tudatában nem tudnak beletörödni abba a gondolatba, hogy ők ne parancsolhatnának a jégfelhőknek! Azok csak lövöldözzenek tovább, nekik nem árt, van pénzüik bőven. Igaz, a jégfelhőknek még kevésbbé árt.

Liptal Albert.

A folyó hó 3-án megtartott vasutengedélyezési tárgyaláson ugyanis az tűnt ki, hogy a tervezett helyi érdekű vasut törzsrészevénnyel 63,200 korona még fedezetlen, míg az engedélyezéssel egybefüggő többi kérdések teljesen rendben elintéztettek. E szerint a vasut építésének megkezdése most már kizárólag azon mulik, hogy e hiányzó törzsrészevény tőke beszereztessek.

Mi a magunk részéről már mindnyájan kimutattuk áldozatkészségünket, amikor olyan összegeket szavaztunk meg a vasut céljaira, amelyet a felsőbb hatósági jóváhagyás kockázatát nélkül egyáltalán lehetséges volt. A még hiányzó összeg pótlására a magunk erejéből már képtelenek vagyunk s a Tekintetes Törvényhatóságot kell kérnünk, mint aki eddig nagy áldozatkészséggel lehetővé tette, hogy a vasut ügye dülőre juthatott, hogy tegye lehetővé a vasut kiépítését is.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Tizenhárom évig állott mozdulatlanul vasutunk ügye ugy Debreczen városának, mint községeink közönségének nagy kárára. Most, hogy végre a megvalósulás stádiumába lép a vasut ügye, csak abban lehet reményünk, hogy Debreczen városa segít át bennünket ezen utolsó akadályon s mély tisztelettel megújítjuk közös érdekünkre való hivatkozással azon kérelmünket, hogy a nagyléta—székelyhidi helyi érdekű vasut kiépítését a kiegészítésül szolgáló 50,000 korona törzsrészevény hozzájárulás megszavazása által lehetővé tenni s ezáltal Debreczen városához való viszonyunkat még bensőbbé tenni méltóztassék.

A Tekintetes Törvényhatósági Bizottság iránt, Debreczen, 1912. évi szeptember hó 2-án, mély tisztelettel

Nagyléta község nevében: Nagy Dániel s. k. főjegyző.
Holló István s. k. főjegyző.

Kokad község nevében: Klotz Lajos s. k. jegyző.
Tóth Lajos s. k. bírő.

Álmosd község nevében: Nagy Emil s. k. jegyző.
Bihari Imre s. k. bírő.

Székelyhid község nevében: Fándly József s. k. jegyző
Tóháti János s. k. bírő.

Levéltárosok országos értekezlete.

Az ország összes törvényhatóságainak fő- és allevéltárosai f. hó 5-ikén tartották meg országos értekezletüket Budapesten Koncz Ákos tb. tanácsnok, főlevéltáros elnökelete alatt. Az értekezletre 69 törvényhatósági levéltáros jelentkezett, kiknek nagyrésze meg is jelent. Az értekezlet az elnök ajánlatára társelnökül Popovics Sebő zombori főlevéltárost, tb. főjegyzét választotta meg, aki jelezvén az értekezlet célját, felkérte előbb Koncz Ákos, azután Molnár Mihály főlevéltárosokat a napirend előadására. Az elmondottak nyomán az értekezlet elhatározta, hogy az összes levéltárosok nevében feliratban kéri a belügyminiszter urat és az összes országgyűlési képviselőket sérelmeik orvoslására, kifejtvén, hogy méltánytalan dolog a főlevéltárosokat és allevéltárosokat a IX., illetve a X. fizető osztályba sorolni akkor, midőn mig ezeknek 80%-a egyetemi és akadémiai képzettséggel bír, valamennyi szakvizsgát tett, legtöbbje neves író, addig a négy polgári vagy négy gimnáziumi osztályt végzett állások betöltői a VII. fizető osztályba is eljuthatnak.

Az értekezlet ezen alkalommal kimondta, hogy megalkotja a levéltárosok országos egyesületét és az alapszabályok kidolgozására Koncz Ákos debreczeni, Popovics Sebő zombori, Molnár Mihály hódmezővásárhelyi, dr. Alapi

Gyula komáromi és Miskolczy Simon János nógrávrémegei főlevéltárosokat bizta meg. Ugyancsak az értekezlet megindítja a levéltárosok hivatalos értesítőjét, melynek szerkesztésével Koncz Ákos főlevéltárost bizta meg. Három óráig tartó beható vita után Popovics Sebő zombori főlevéltáros, tb. főjegyző az értekezlet nevében köszönetet mondott Koncz Ákos és Molnár Mihály főlevéltárosoknak, akik éveken át dolgoznak a levéltárosi kar helyzetének a javításán. Az értekezlet után tartott barátságos összejevetel kimondotta, hogy a vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városok főlevéltárosai évenként különböző városokban összejönnek a kartársi érület fentartására és a felmerülő ügyek megbeszélésére.

Körrendelet.

Debreczen sz. kir. város közönségének.

Felmerült esetből kifolyólag tudomásulvétel és mihez-tartás, valamint azonnali szabályszerű közhirrététel végett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ural egyet-értőleg közlöm, hogy azok az egyéves önkéntesjelöltek, kik abban a reményben, hogy az idei fősorozásnak folyó évi szeptember hó 1-től folyó évi október hó 5-ig terjedő időszaka alatt besoroztatnak és egyévi tényleges szolgálatakat folyó évi október hó 10-én megkezdik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium fenhatósága alá tartozó főiskolákba a rendes beiratkozási idő alatt be nem iratkoznak, abban az esetben, ha be nem soroztatnak és felsőbb tanulmányaikat az 1912—13. tanév első félévében megkezdni, illetőleg folytatni óhajtják: valamely főiskolába leendő felvételükért az utólagos beiratkozásra a fennálló szabályokban kitűzött határidőig engedélyt nyerhetnek, ha állittatásuk után ezonnal folyamodnak.

Az ez iránti kérvényhez a járási tisztviselő (főszolga-bíró, polgármester) által díjtalanul kiállított és a sorozó-bizottság elé történt állittatást, annak napját, visszahelyeztetést, illetve fegyverképtelenséget igazoló s 2 K bélyeggel ellátott bizonyítvány csatolandó.

Azok az egyévi önkéntesek, akik a folyó évi fősorozás tartama alatt, de még állittatásuk előtt valamely főiskolába beiratkoztak és ennek megtörténte után történt besoroztatásuk következtében egyévi tényleges szolgálatakat folyó évi október hó 10-én megkezdni óhajtják, tandíjuknak visszafizetéseért az illető főiskola tanulmányi és tandíj-szabályzata értelmében folyamodhatnak.

Egyidejűleg megjegyzem, hogy az egyévi tényleges szolgálataknak elhalasztása a véderőről szóló 1912. évi XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kibocsátott utasítás I. Rész. 91. §. 3. ontja értelmében az egyévi önkéntesi kedvezmény iránt a sorozóbizottsághoz benyújtandó kérvényben kérelmezhető. A besorozás megtörténte után pedig a szóban forgó halasztás iránti kérvények az illetékes kiegészítési kerületi (vagy honvéd kiegészítő) parancsnoksághoz nyujtandók be.

A jégüzés viharágyukkal.

Az ókori történelemből tudjuk, hogy már a régi népek is igyekeztek áldozatokkal és imádsággal a viharok veszedelmét házuk tájékáról és kertjeikről elhárítani. A trákok tovább mentek, ők nyilaikkal lövöldöztek az ég felé nagy merészségükben és rá akartak ijeszteni a felsőbb hatalmakra. Ős idők óta szokásos továbbá világszerte, — amely szokás sok helyen, így nálunk is, még ma sem

tűnt el — vihar közeledte alkalmával a harangokat megkongatni, mert a néphit azt tartja, hogy a harangok által előidézett légmozgás elüzi a felhőket, vagy megzavarja azt a légköri állapotot, mely a jég képződéséhez szükséges. Egy stájer falu lakosai is azt követelték felvilágosodott, tudós papjuktól, hogy veszély esetén huzassa meg a harangokat. Akkor a pap a következőket tette: Felinvítalta a toronyba a falu előjáróságát és miközben teljes erővel kongatta a harangokat, a közelben egy égő gyertyát tartott. A harangok által okozott légmozgás alig lendítette meg a gyertya lángját, arról pedig szó sem volt, hogy a lángot el tudta volna oltani. Persze nagyot bámult a falu esze, a tisztelt előjáróság és egy tanulással gazdagabban tért vissza mindennapi munkájához. Belátta, hogy csalfa képzelődés volt, mintha a harang szava el tudná kergetni a nagy magasságban és távolságban tovairamló viharfelhőket.

Katonáék meg nagyra vannak durrogó ágyuikkal. Nem egy hadvezérről és fejedelemtől tudunk, akik teljes bizonyossággal állították, hogy az ágyudörgés elüzi a felhőket és szép, tiszta időt varázsol elő; vagy úgy megrázkódtatja a felhőket, hogy rögtön záporosó szakad alá. A mi királyunk személyéhez is a „Kaiserwetter“ fogalmát fűzi az osztrák nép, azaz azt állítja, hogy ahol ő felsége katonai gyakorlatot tart és nagyszámu ágyu dörög, ott kiderül az ég. Hogy ez is csak jámbor hit és képzelődés, az a következőkből ki fog tűnni.

Az ágyukból való lövöldözésnek a gigantikus erővel és óriási tömegben tovaszárguló felhőkre több okból nem lehet semminemű hatása. Először is minden tüzer tudja, hogy az ágyucsövet csak bizonyos hegyesszög alatt lehet beállítani, merőlegesen beállítható ágyucsövek egyáltalában nem léteznek, ilyeneket külön kellene szerkeszteni; és így csak igen nagy távolságról éri a puskaporgáz által megmozgatott levegő a felhőt, ha ugyan egyáltalában elérhetné. De figyelembe kell továbbá venni, hogy az ágyuból kitóduló levegő kupalakban hamar szétterül, nemkülönben azt, hogy energiája hamar elfogy a külső levegő, pláne a szél ellenállásával szemben, úgyhogy mire felhőszétválasztó hatását ki kellene fejtenie, energiája már a nullával egyenlő.

Ezt belátta Stiger Albert windischfreistritzi (stájer) polgármester és külön a jégfelhők elűzésére szolgáló viharágyukat szerkesztett. Ezek szerkezetének lényege az, hogy a patron elsütése alkalmával a merőlegesen felállított és a földben megerősített fordított csonka kup alakú cső alsó részében légörvénygyűrű képződik, amely még a csőből kihatóva sem oszlik szét, hanem tekintélyes magasságba hatol föl.

Stiger telepe igen magas fekvésű és a szőlőterület aránylag kicsi, azért ő joggal hihette, hogy ágyuinak légörvénygyűrűje elüzi a vészes felhőket és el képes azokat terelni utjokból másfelé. Szóval el tudja harítani a jégcsapást városa szőlőiről. Stiger tapasztalatát több szaklapban közölte és neki sikerült nemcsak élénk érdeklődést e kérdés iránt kelteni, hanem az emberiség rögtön a legvérmesebb reményeket is táplálta: küzdeni tud az elemek ellen, meg tudja fordítani a világ sorát, parancsol az égi hatalmaknak stb.!

Franciaország, Olaszország, majd Ausztria és Németország, sőt Oroszország, végül Magyarország is fölszerelte magát viharágyukkal, különösen miután három nemzetközi viharágyuzási kongresszus kimondta, hogy e szörnyetegek hatása feltétlen biztos. Az egész világról beszámoltak bámulatos sikerekről. Itt azonban rögtön meg kell jegyeznünk, hogy ezen a három nemzetközi viharágyuzási kongresszuson javarészt laikusok vettek részt, akik persze a szót vitték, a tudósokra, meteorológusokra nem is hederítettek, alig is akarták véleményüket meghallgatni. Maga a tapasztalat, a siker, a fényes eredmény beszél, azt mondták. A tudósok ilyenformán kénytelenek voltak háttérbe szorulni és teljes készütséggel megindított kísérleteiket szép csendben tovább folytatni.

Mikor már, mondhatni, az egész világ meteorológusai és tüzer tisztjei a kellő gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeztek, Grázban egy tisztán szakemberekből álló 4-ik viharágyuzási kongresszust rendeztek, amelyen föltárták sok évtized meteorológiai adatait és tapasztalatait és megállapították a következőket:

1. A legtökéletesebb szerkezetű viharágyu légörvénygyűrűje legfeljebb 600 méter magasságra emelkedik és akkor energiája már teljesen elenyészik; míg a jégfelhők ritkán képződnek vagy szállnak 2000 méter magasságon alul, az 1200 méter magasságban tovairamló jégfelhők egészen kivételesek.

2. Senkisémet képes a jégfelhőt megismerni, sem tudós, sem gyakorlati ember; a jégfelhőnek semminemű különös ismerve nincs. Így hát sokszor lövöldöztünk oly felhőkre, amelyekben egy szem jég sem volt és mégis azt képzeljük, hogy elűztük a jeget.

3. A tudományok százféle teóriája van a jég képződésére vonatkozólag, azonban eddig még semmi biztos, pozitív dolgot nem tud. A gyakorlat persze annál kevésbé.

4. Még szilárd akadály, tehát egy nagy hegy sem képes a viharfelhőket eltéríteni eredeti irányukból, mert amikor a felhő átsap a hegyen, előbbi irányában folytatja az utját.

5. A jég többnyire pásztásan jelentkezik, t. i. a jégfelhők nem vonulnak fel mindig egy kompakt tömegben, hanem szétágaznak többfelé is és így egyes ágaik között üres helyek, területek képződnek, amiknek keletkezését persze a jámbor halandó a viharágyuk hatásának tulajdonítja.

Ezek a megállapítások a kormányokat, egyesületeket és a gazdákat gondolkodóba ejtették. Rájöttek, hogy csak jámbor és ártatlan játék volt az, amit az égi hatalmakkal szemben viharágyuikkal üztek. És bár egyes fanatikusok még ma is durrogatnak, a hivatalos világ régen, már 6—8 évvel leszereltette az összes viharágyukat. Olaszországban, a Pó völgyében 15,000 viharágyu tátongott fenyegetően az ég felé. Ma már egy sincs. Franciaország is erősen megvédte szőlőplántáit a jég ellen. Ma azonban már csak rakétákkal lövöldöz, a viharágyukkal javarészt szintén felhagyott. Hasonlóan cselekedett Németország, Ausztria és Magyarország is. De maga Singer sem beszél már világraszóló találmányáról.

A valóság tehát az, hogy viharágyukkal képzett és a dolognak utána járó ember — különösen gazda — komolyan már egyáltalában nem foglalkozik. Haszontalan pénzkidobás az egész. Tudjuk, hogy nálunk is van még egy pár nagyobb földesúr, akiknek imponál a viharágyuk szava (különösen ünnepélyes alkalmakkor) és akik vagyunk és erejük tudatában nem tudnak beletörödni abba a gondolatba, hogy ők ne parancsolhatnának a jégfelhőknek! Azok csak lövöldözzenek tovább, nekik nem árt, van pénzüik bőven. Igaz, a jégfelhőknek még kevésbé árt.

Liptal Albert.

Mirek.

— **Ellenőrzési szemle.** A honvédelmi m. kir. miniszter rendelete értelmében a cs. és kir. közös hadsereg nem tényleges állományu legénységének és a honvéd tartalékos legénységnek ellenőrzési szemléjét az idén nem tartják meg, ellenben a tartalékos tisztek, valamint a tartalékos hadapródok bemutatkozását megtartják a szokásos időben, november hó 4-én.

— **Halálozás.** A városi tisztikar egyik érdemes tagja, Axmann Gyula törvényhatósági állatorvos, folyó hó 4-én szívszélhűdésben elhunyt. A megboldogult híven töltötte be hivatását, méltán gyászolják tehát mindazok, akik becsületes munkáját és törekvését ismerték. Temetése folyó hó 6-án délután 4 órakor ment végbe, nagy részvét mellett, melyen a városi tanács is képviseltette magát, valamint sokan jelentek meg a tisztikarból is. A tanács jegyzőkönyvi kivonatban fejezte ki részvétét a gyászoló család előtt.

— **Halálozás.** Veres Imre katonai nyilvántartó f. hónap 6-án elhunyt. A szorgalmas, kötelességtudó tisztviselőt f. hó 8-án tették nyugalomra. Temetésén a tisztikar testületileg vett részt. Áldás emlékére.

— **Eskütétel.** Petrovics Milenko és Kovács László doktorok, mint újonnan kinevezett közpórházi orvosok, valamint Lovász Károly kórházi másodbiztos, a héten tették le a hivatalos esküt a tanács előtt.

— **Részleges selejtezés a városi levéltárban.** Konez Ákos tb. tanácsnok, főlevéltáros, javaslatot tett a városi tanácsnak a levéltár anyagának selejtezésére, amelyre vonatkozólag tervezetet is dolgozott ki. Évtizedek alatt ugyanis annyi kevésbé érdemes anyag halmozódott fel a levéltárban, hogy helynyerés szempontjából szükségessé vált annak selejtezése. A városi tanács a javaslatot elfogadta és azt véleményezés végett a jog- és pénzügyi bizottsághoz tette át. A selejtezés felől véglegesen a közgyűlés határoz ezen ügyben és határozatát a belügyminiszter urhoz terjeszti fel jóváhagyásra. Megjegyezzük itt, hogy habár szükség volna az általános selejtezésre, ez a nagy, évekig tartó munka most nem vihető keresztül, mivel az új városháza építésével nagy zavar állana elő. A részleges selejtezéssel két-három évi újonnan keletkező anyagnak nyílik hely.

— **Közigazgatási bizottsági ülés.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hónap 5-ikén tartotta meg rendes ülését, melyen tudomásul vették a szakelődök jelentéseit.

14,818—1912. sz.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni m. kir. gazdasági akadémiánál Debreczen szab. kir. városnak az 1912—1913. tanévre 1 alapítványi ingyenes helye üresedésbe jöven, felhivatnak azon debreczeni születésű és illetőségű ifjak, akik a debreczeni gazdasági akadémiába hallgatókul felvéve vannak s akik az alapítványi helyet elnyerni óhajtják, hogy kellő okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. 1912. év október hó 10-ig a városi Tanácshoz adják be.

Debreczen, 1912. évi augusztus hó 19-én.

A városi tanács.

16,380—1912. szám.

Mirdetés.

Kedvezmény a szőlősgazdák részére.

Azok a szőlősgazdák, kik szeszitalok kimérésével, vagy kismértékben való elárusításával nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesülnek, hogy saját termésű boraiktól a házi szükségletre szánt bormennyiség után italadó fejében az 1892. évig fennállott borfogyasztási adónak megfelelő összeget fizetik és pedig hektoliterenként bor után 6 korona 70 fillért, bormust és szőlőcefre után 5 korona 04 fillért.

Azok a szőlősgazdák, kik e kedvezményre igényt tartanak, kötelesek szeptember hó 15-ig s ha ezen idő előtt szüretelnének, a szüret megkezdéséig igényüket bejelenteni.

A bejelentés a városban lakók részéről a belvárosi rendőrkapitányságnál (Szent-Anna-u. 9. sz.), a szőlőskertekben és a mezőségeken kintlakók részéről a mezőrendőrkapitányságnál (Csapó-utca 15. sz.) történik.

E bejelentésbe a bejelentő lakhelye, házszáma, a családtagok száma és a szőlőbirtok terjedelme holdakban s a házi fogyasztásra felhasznált bor évi átlagos mennyisége foglalandó.

Ha kedvezményes adózásra igényt tartó szőlősgazda egész bortermését házi fogyasztásra akarja felhasználni, köteles abban az esetben, hogyha termése öt hektoliter meg nem halad, az egész termés után a kedvezményes adót, vagy a szőlőcefrenek, illetőleg mustnak bejelentése, vagy pedig a bortermés szokásos felvétele alkalmával azonnal lefizetni.

Debreczen, 1912 szeptember 2.

A városi tanács.

86,137/XI—3. szám.

Pályázati hirdetmény.

A gödöllői állami méhészeti gazdaságban folyó évi október hó 15-én megkezdődő két éves méhészmunkás tanfolyamra pályázat hirdettetik. Felvétetnek oly egyének, kik 16. életévüket betöltötték, de 35. életévüket még nem haladták.

A felvételt kérő egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványokat a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez (Budapest, V. Országháztér 19.) folyó évi szeptember hó végéig a következő okmányokkal felszerelve kell benyújtani:

1. Keresztlevél (születési bizonyítvány.)
2. Az elemi népiskola négy osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány.
3. Hiteles bizonyítvány arról, hogy folyamodó valamely mező-, kert-, szőlő- vagy erdőgazdaságban mint segéd munkás, vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának s megbízhatóságának tanujelét adta. A földmívelés- vagy kertmunkás iskolát végeztek előnyben részesülnek.

4. Azoknak, kik szülői gondozás alatt nem állanak, kifogásmagaviseletökről tanuskodó községi bizonyítványt, azoknak pedig, kik szülői vagy gyámgyondozás alatt állanak, az említett községi bizonyítványon kívül még szüleik, esetleg gyámjuk oly beleegyező nyilatkozatát is kell mellékelni, mely az illetőnek a tanfolyamra való belépést megengedi.

5. Csatolandó továbbá az ép, egészséges és munkára edzett testalkatot igazoló orvosi bizonyítvány, a himlőoltási bizonyítvánnyal együtt.

A tanfolyamra felveendő egyének a gazdaságban szabad lakást és államköltségen teljes ellátást kapnak, betegség esetén ingyen orvosi segélyben és gyógyszerben is részesülnek. A szükséges könyveket, írószereket, a gyakorlati munkához megkívántató felszereléseket, szerszámokat és eszközöket használatra szintén a gazdaságban kapják.

Azon esetben, ha a felvett tanuló évközben saját akaratából távoznék a gazdaságból, az élvezett ellátás díját a szülő vagy gyám megtéríteni tartozik.

Minden növendék 60 korona ruhapénzben is részesül oly módon, hogy a szükséges ruházatról ezen összeg erejéig a gazdaság vezetője gondoskodik.

Budapest, 1912. évi augusztus hó 8-án.

M. kir. Földmívelésügyi Miniszter.